

Bijlage 1: Overzicht readiness voorbereidingen

Stand van zaken onderhandelingen toekomstig partnerschap

Nadat het VK ervoor koos geen verzoek tot verlenging van de overgangperiode in te dienen, besloten beide partijen tijdens de conferentie op hoog niveau die plaatsvond op 15 juni jl. om de onderhandelingen te intensiveren. Inmiddels hebben zowel digitaal als fysiek zeven formele onderhandelingsrondes plaatsgevonden, de laatste in de week van 17 augustus. Daarnaast hebben op verschillende momenten en in verschillende formats informele gesprekken plaatsgevonden tussen de twee onderhandelingssteams onder leiding van hoofdonderhandelaars Frost en Barnier.

Hoewel de onderhandelingen en informele gesprekken in goede en constructieve sfeer plaatsvinden en er op onderdelen sprake is van convergentie, zijn er nog steeds grote verschillen tussen de standpunten van de EU en die van het VK. De verschillen in standpunten komen in het bijzonder naar voren op het gebied van te maken afspraken over een gelijk speelveld en visserij. Het VK heeft ondanks de wens tot verregaande markttoegang een zeer minimale inzet op het gebied van gelijk speelveld, terwijl de EU (en Nederland) hier ambitie bepleit. Die ambitie op het gebied van gelijk speelveld is wat het kabinet betreft essentieel vanwege de geografische nabijheid van het VK en de economische verwevenheid tussen de EU en het VK. In alle gevallen zijn effectieve waarborgen voor een gelijk speelveld een voorwaarde voor de tarief- en quotavrije toegang tot de Europese markt die aan het VK wordt geboden in het mandaat en de conceptverdragsteksten van de EU. Ook op het gebied van visserij is er een aanzienlijk verschil van inzicht: waar de EU pleit voor afspraken gebaseerd op historische vangst- en visserijrechten en als onderdeel van het economische deel van het partnerschap, zet het VK in op een separaat visserijakkoord met een systeem van jaarlijkse onderhandelingen.

Het kabinet blijft inzetten op een zo breed en ambitieus mogelijk toekomstig partnerschap met het VK. Ondanks deze ambitieuze inzet zal de relatie met het VK onherroepelijk in diepte en intensiteit afnemen als gevolg van de terugtrekking van het VK uit de EU. Daar komt bij dat de beschikbare tijd voor onderhandelingen beperkt is en het aantal complexe onderwerpen groot. Binnen die beperkingen blijft het kabinet inzetten op de best mogelijke uitkomst, waarbij rekening moet worden gehouden met het risico dat er aan het einde van dit jaar een beperkter akkoord ligt dan het kabinet zou wensen, of zelfs geen akkoord. De uitkomst van de onderhandelingen zal uiteraard afhangen van het verdere verloop daarvan en in grote mate van de opstelling en inzet van het VK.

Vorbereidingen Rijksoverheid op het aflopen van de overgangperiode

De voorbereidingen op de nieuwe relatie met het VK na het aflopen van de overgangperiode zijn een belangrijk punt van aandacht voor het kabinet. Ongeacht de uitkomst van de onderhandelingen tussen de EU en het VK zal er na het aflopen van de overgangperiode veel veranderen, ook als het lukt om afspraken over het toekomstig partnerschap te maken. In alle gevallen zijn *readiness* voorbereidingen nodig door alle actoren: overheden, instellingen, bedrijven en burgers. De details van eventuele afspraken zullen – zoals het er nu naar uitziet – pas in een laat stadium duidelijk zijn.

Dit overzicht van de voorbereidingen per beleidsterrein is een momentopname. Ontwikkelingen in de onderhandelingen tussen de EU en het VK zijn van invloed op de aard en omvang van de benodigde voorbereidingen, waardoor het overzicht nog kan veranderen. Dit geldt zeker voor de noodzaak voor het eventueel treffen van *contingency* maatregelen, bedoeld om de meest nadelige effecten op te vangen indien de EU en het VK niet tijdig tot een akkoord over het toekomstig partnerschap komen, of als onderdelen daarvan zouden uitblijven. *Contingency* maatregelen kunnen indien noodzakelijk afhankelijk van de bevoegdheidsverdeling op nationaal of op EU-niveau unilateraal worden getroffen. Zulke maatregelen kunnen van vergelijkbare aard zijn als in de vorige fase, toen de EU en haar lidstaten zich op een mogelijke *no deal* voorbereidden tijdens de onderhandelingen over het terugtrekkingsakkoord. Over de vraag of en zo ja op welk niveau deze maatregelen opnieuw klaargezet moeten worden, zal pas op een later moment een besluit genomen worden. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de situatie niet geheel te vergelijken is met die van de voorbereidingen op de *no deal*, omdat het terugtrekkingsakkoord op een aantal beleidsterreinen juridische zekerheid biedt en omdat de overgangperiode alle actoren extra tijd heeft gegeven om zich op de veranderende situatie voor te bereiden.

a. Organisatie

Namens het kabinet coördineer ik, net als in voorgaande fase, de Rijksbrede inzet voor zowel de Nederlandse inbreng in de onderhandelingen die op EU-niveau met het VK worden gevoerd, als de voorbereiding op het aflopen van de overgangperiode. Dit doe ik in goede samenwerking met alle betrokken vakdepartementen. Daarbij word ik ondersteund door de Taskforce-VK van het ministerie van Buitenlandse Zaken. In deze Taskforce is ervaring en kennis geborgd die is opgedaan in de vorige fase van de Brexitonderhandelingen en met de *contingency* voorbereidingen voor een *no deal* scenario. De coördinatie van alle voorbereidingen vindt interdepartementaal op diverse niveaus plaats, met als doel een tijdige en consistente Rijksbrede voorbereiding op alle beleidsterreinen. Het kabinet bouwt daarbij voort op de voorbereidingen die gedaan zijn tijdens de vorige fase en zet zich tot het uiterste in om zo goed als mogelijk op alle voorzienbare gevolgen voorbereid te zijn.

De Rijksoverheid kan dit niet alleen. Om de gevolgen van het aflopen van de overgangperiode te beperken zullen ook burgers, bedrijven, instellingen en medeoverheden zich moeten voorbereiden. Zij hebben daarin een eigen verantwoordelijkheid. Daarom is een belangrijk onderdeel van de Nederlandse *readiness*-inzet erop gericht alle partijen te activeren om uit te zoeken wat er door het aflopen van de overgangperiode voor hen verandert en de noodzakelijke voorbereidingen te treffen. Burgers, bedrijven, instellingen en medeoverheden worden er met name op gewezen dat er na het aflopen van de overgangperiode hoe dan ook veel veranderingen zullen zijn waarop zij zich zullen moeten voorbereiden.

b. Communicatie en voorlichting

Communicatie en voorlichting vormen een belangrijk onderdeel van de voorbereidingen vanuit de Rijksoverheid op het aflopen van de overgangperiode voor alle stakeholders. Dit betreft met name de specifieke en doelgroepgerichte voorlichting over op handen zijnde veranderingen en de daartoe benodigde voorbereidingen, alsmede de oproep om zich daadwerkelijk tijdig voor te bereiden. Zoals hierboven aangegeven is het voorbereiden op het aflopen van de overgangperiode een gezamenlijke inspanning van de Rijksoverheid, de medeoverheden, bedrijven, instellingen en burgers. Het kabinet ondersteunt daarbij door middel van voorlichting en communicatie via verschillende kanalen, zowel Rijksbreed als sectoraal, met als doel bewustzijn bij alle stakeholders te bevorderen. Waar mogelijk wordt hier de samenwerking met partners buiten de Rijksoverheid gezocht. Het kabinet zorgt ervoor dat de informatie actueel en consistent is, zodat een ieder zich binnen de eigen verantwoordelijkheid op de hoogte kan stellen van de laatste stand van zaken. Een overzicht van alle inspanningen op het gebied van voorlichting op hoofdlijnen is te vinden in het grafisch overzicht bij deze brief (bijlage 3).

Rijksbrede communicatiekanalen

Omwille van consistentie en herkenbaarheid wordt ook in deze fase Rijksbreed voorgelicht via dezelfde kanalen als in de vorige fase van Brexit. Burgers kunnen alle informatie over de benodigde voorbereidingen vinden op [rijksoverheid.nl/Brexit](https://www.brexitloket.nl/Brexit). Bedrijven kunnen terecht bij het Brexitloket (ondertussen ca. 240.000 unieke bezoekers), waar zij hun eigen voorbereidingen kunnen doorlichten aan de hand van de Brexit Impact Scan (ondertussen ca. 105.000 keer geraadpleegd)¹. (Mede)overheden vinden de informatie die relevant voor hen is via Kenniscentrum Europa Decentraal, waar zij hun eigen voorbereidingen kunnen doorlichten aan de hand van de Brexit Impact Scan voor overheden². Sinds het verstrijken van de deadline voor verlenging van de overgangperiode binnen het terugtrekkingsakkoord is de communicatie, onder meer via social media, inmiddels geïntensiveerd en wordt in het najaar nog verder opgevoerd. Als de omstandigheden daarom vragen kan opnieuw een (massa) multimedia campagne ingezet worden.

Ook beantwoording van vragen van burgers, bedrijfsleven en organisaties heeft de aandacht van het kabinet. Op dit moment zijn de aantallen vragen over de gevolgen van Brexit bescheiden. Het kabinet anticipeert op een toename van deze aantallen richting het einde van de overgangperiode. Er wordt daarom opnieuw ingezet op voldoende bereikbaarheid van de Klant Contact Centra van de meest betrokken diensten van de Rijksoverheid, ook met het oog op vraagbeantwoording rond het moment van aflopen van de overgangperiode en de start met de nieuwe relatie conform eerdere voorbereidingen.

¹ <https://www.brexitloket.nl/impactscan>

² <https://brexitimpactscan.europadecentraal.nl/>

Sectorale communicatiekanalen

Naast de Rijksbrede communicatiekanalen maakt ieder ministerie eveneens gebruik van de eigen sectorale communicatiekanalen om de eigen doelgroepen voor te lichten. Allereerst organiseren verschillende ministeries (digitale) stakeholderbijeenkomsten voor de eigen achterban (bestaande uit o.m. brancheorganisaties, uitvoerders, belangengroeperingen en geïnteresseerde burgers en bedrijven). Ook agenderen zij Brexit met enige regelmaat als agendapunt bij geïnstitutionaliseerde overleggen. Tevens worden belanghebbenden bereikt via directe mailings. De IND heeft bijvoorbeeld de ongeveer 45.000 Britse burgers in Nederland en hun derde lands familieleden persoonlijk aangeschreven over de veranderingen in hun verblijfsrechtelijke situatie. De Belastingdienst heeft in samenwerking met Douane, NVWA en het ministerie van EZK ongeveer 76.000 bedrijven (m.n. MKB) die handelen met het VK aangeschreven. Voorts zet het kabinet zich samen met de Commissie, met buurlanden en met betrokken private partijen in voor het informeren van buitenlandse transporteurs en ondernemingen die via de Nederlandse zeehavens met het VK handel drijven.

In het najaar zal de Rijksoverheid (via het Brexitloket) ook een aantal bredere webinars organiseren om het bedrijfsleven en brancheorganisaties te informeren, activeren en instrueren over de actuele stand van zaken en de te treffen voorbereidingen. Daarbij streeft de Rijksoverheid ernaar om in de communicatie zoveel mogelijk samen te werken met private partijen, zoals die betrokken bij hulpbijbrexit.nl en bij getreadyforbrexit.eu. De Rijksoverheid heeft regelmatig contact met de meestbetrokken private partijen om informatie uit te wisselen en de inzet af te stemmen.

Daarnaast heeft de Nederlandse ambassade in het VK voorlichtingsbijeenkomsten voor Nederlandse burgers die daar wonen georganiseerd, zowel binnen als buiten Londen en meestal ook te volgen via een livestream op social media. Deze zijn aanvullend op de informatie die de Britse autoriteiten zelf verstrekken en op de voorlichtingsactiviteiten voor EU burgers die de EU-missie in het VK ontplooit. Daarnaast is de ambassade actief in het verstrekken van voorlichting over de gevolgen van Brexit, waarbij gebruik wordt gemaakt van de Rijksbrede informatiekanalen en instrumenten.

c. Voorbereidingen per beleidsterrein

Hieronder volgt een beschrijving van de getroffen voorbereidingen per beleidsterrein, achtereenvolgens op het gebied van burgers, zorg, grenscontroleprocessen, logistiek en transport, interne veiligheid en dataverkeer, markttoegang en handel en overige economische onderwerpen. De focus ligt hierbij op de *readiness* voorbereidingen, maar waar relevant wordt ook ingegaan op nationale voorbereidingen ter implementatie van het terugtrekkingsakkoord en de aandachtspunten bij het bereiken van een akkoord of bij het onverhoopt niet tot stand komen van een akkoord. Bijlage 3 biedt ter aanvulling een grafisch overzicht van de huidige stand van zaken. Bij dit grafisch overzicht in de bijlage dient als algemene opmerking vooraf dat in de politieke verklaring de formulering over het tot stand komen van toekomstige afspraken verschilt per onderwerp. In het grafisch overzicht is alleen onderscheid gemaakt tussen onderwerpen waarover wel en niet onderhandeld wordt en zijn deze verdere nuances ten behoeve van de leesbaarheid weggelaten. Hiervoor verwijs ik u naar de teksten van de politieke verklaring zelf.

Burgers

Verblijf, toegang tot de arbeidsmarkt en inburgering

Op grond van het terugtrekkingsakkoord behouden EU-burgers die voor het einde van de overgangperiode in het VK wonen en Britse burgers die voor het einde van de overgangperiode in de EU wonen zowel het recht om te verblijven als hun toegang tot de arbeidsmarkt (zonder aanvullende tewerkstellingsvergunning), binnen de kaders van de verblijfsrichtlijn. Voor grensarbeiders geldt dat zij hun toegang tot de arbeidsmarkt behouden. Het terugtrekkingsakkoord geeft lidstaten de mogelijkheid een administratieve procedure voor het aanvragen van een verblijfsvergunning in het leven te roepen, op voorwaarde dat deze procedure dezelfde waarborgen zal kennen als die van de verblijfsrichtlijn. Nederland heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Dit betekent dat alle Britse burgers in Nederland verspreid over de overgangperiode door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) worden uitgenodigd om een aanvraag in te dienen voor een nieuwe verblijfsstatus. Begin februari 2020 is de IND begonnen met het in behandeling nemen van aanvragen voor verblijfsdocumenten op grond van het terugtrekkingsakkoord van de naar schatting 45.000 Britse burgers (en hun eventuele derde lands familieleden) die in Nederland woonachtig zijn. Door hier direct mee te beginnen, wilde het kabinet Britse burgers in Nederland zo snel mogelijk duidelijkheid geven over hun verblijfsstatus in

Nederland na de Brexit. Voor de eerste cijfers rondom deze aanvragen verwijs ik u naar het overzicht dat in juli aan uw Kamer is gestuurd door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid³. Maandelijks verschijnt een update van deze cijfers op de website van de IND.

Afhankelijk van het verblijfsdoel hebben Britse burgers die na het einde van de overgangperiode naar Nederland komen een verblijfsvergunning en een tewerkstellingsvergunning nodig. Zij kunnen een verblijfsvergunning in Nederland aanvragen en worden vrijgesteld van het vereiste voor een Machtiging tot Voorlopig Verblijf (MVV) en zijn daarmee vrijgesteld van het inburgeringsexamen buitenland. Wel worden Britse burgers die vanaf 1 januari 2021 op grond van een verblijfsvergunning voor een niet tijdelijk doel (zoals gezinshereniging) in Nederland wensen te verblijven, inburgeringsplichtig op grond van de Wet inburgering. De vrijstelling van het inburgeringsexamen buitenland staat los van de inburgeringsplicht die voortvloeit uit de Wet inburgering. Tot slot moeten de Britse burgers voor het verkrijgen van een sterker verblijfsrecht, bijvoorbeeld een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd, eveneens aan het inburgeringsvereiste op grond van de Vreemdelingenwet 2000 voldoen. De IND en DUO bereiden zich hierop voor.

Coördinatie van sociale zekerheid

Voor burgers die zich voorafgaand aan het einde van de overgangperiode in een grensoverschrijdende situatie tussen de EU en het VK bevinden, is de coördinatie van sociale zekerheid in het terugtrekkingsakkoord geregeld. De uitvoerders van de sociale zekerheidswetgeving, UWV, SVB, Belastingdienst en CAK, alsmede de organen van woon- en verblijfplaats en ZN, bereiden zich hierop voor. Voorlichting aan individuele burgers maakt onderdeel uit van hun voorbereidingen. De eerder genoemde uitvoeringsorganisaties werken daarbij nauw samen met de ministeries van SZW en VWS om te komen tot een uniforme interpretatie van het onderdeel coördinatie van sociale zekerheid van het terugtrekkingsakkoord. Om te komen tot een uniforme interpretatie vindt de komende periode tevens overleg plaats met de Europese Commissie.

De praktische voorbereidingen op het terrein van sociale zekerheid voor burgers die zich pas na het aflopen van de overgangperiode in een grensoverschrijdende situatie tussen de EU en het VK bevinden zullen op een later moment van start gaan. Het is op dit moment nog onduidelijk of een akkoord tot stand zal komen over coördinatie van sociale zekerheid als onderdeel van het toekomstig partnerschap en zo ja welke inhoud dit zal hebben. Nederland is met een groot aantal andere lidstaten voorstander van dergelijke afspraken als onderdeel van de toekomstige relatie, omdat er ook in de toekomst mede op basis van de nationale regelingen sprake zal zijn van arbeidsmobiliteit tussen het VK en de EU.

Of een nieuw EU-breed akkoord met afspraken over sociale zekerheid en zorg tot stand zal komen, of dat teruggevallen moet worden op nationale regels of andere denkbare varianten, laat zich nu nog niet zeggen. Momenteel worden daarom de verschillende opties voor *readiness* maatregelen voor de verschillende situaties in kaart gebracht. Ook voorlichting over de nieuwe situatie vanaf 1 januari 2021 aan burgers die niet onder het terugtrekkingsakkoord vallen, maakt onderdeel uit van de voorbereidingen.

VK-burgers die in Nederland verplicht zorgverzekerd zijn op basis van de Zorgverzekeringswet (Zvw) behouden ook vanaf 1 januari 2021 in het VK recht op acute zorg op basis van de werelddekking, onder de daartoe in de Zvw geldende voorwaarden. Na de overgangperiode behouden personen die niet onder het terugtrekkingsakkoord vallen en in Nederland verplicht zorgverzekerd zijn op basis van de Zorgverzekeringswet (Zvw) in het VK het recht op acute zorg op basis van de werelddekking, onder de daartoe in de Zvw geldende voorwaarden. Wel wordt daarbij een aanvullende (medische kosten of reis-)verzekering geadviseerd vanwege het (mogelijke) verschil in (de hoogte van een) vergoeding. Voor personen die verzekerd zijn in het VK geldt dat het VK zal bepalen of er (nog) recht is op vergoeding voor medische behandelingen in EU-lidstaten zoals Nederland. Dat is overigens niet in lijn met het huidige territoriale zorgsysteem van het VK.

Rijbewijzen

Voor rijbewijzen geldt dat Britse burgers die voor het einde van de overgangperiode in Nederland wonen, hun Britse rijbewijs tijdens de overgangperiode kunnen inwisselen voor een Nederlands rijbewijs zonder opnieuw examen te hoeven doen. Gemeentes en RDW zijn hierop voorbereid. Na

³ Kamerbrief over diverse onderwerpen migratiebeleid van 2 juli 2020, kenmerk **Error! Unknown document property name..**

de overgangperiode geldt in principe dezelfde regeling als voor burgers uit andere derde landen en blijven Britse rijbewijzen 185 dagen na vestiging van de Britse burger in Nederland geldig, waarna in principe een Nederlands rijbewijs behaald moet worden via een theorie- en praktijkexamen. Momenteel worden de verschillende opties voor *readiness* maatregelen in kaart gebracht; een mogelijkheid is bijvoorbeeld erkenning van Britse rijbewijzen in Nederland en vice versa.

Zorg

De Rijksoverheid werkt proactief aan het voorkomen van problemen met de leveringszekerheid van medische producten⁴. Zo zijn al voor een aanzienlijk aantal kritieke geneesmiddelen⁵ met een afhankelijkheid van het VK oplossingen gevonden. Daarbij heeft het grootste deel van de handelsvergunninghouders van deze producten inmiddels de dossiers op orde gebracht om te voldoen aan de Europese wet- en regelgeving. Ook voor de resterende producten op het overzicht van kritieke geneesmiddelen is een oplossing beschikbaar, zoals de verlening van een ontheffing op grond van artikel 3.17a van de Geneesmiddelenwet voor de invoer van geneesmiddelen uit derde landen. De afhankelijkheid van geneesmiddelen uit het VK wordt in het najaar opnieuw bekeken. Deze afhankelijkheden worden meegenomen in het reguliere proces voor geneesmiddelentekorten.

Ten aanzien van medische hulpmiddelen heeft Nederland al eerder voorbereidingen getroffen en fabrikanten uitgebreid geïnformeerd over de mogelijke gevolgen van Brexit. Uit een laatste inventarisatie is gebleken dat het grootste deel van de medische hulpmiddelen dat voorheen bij een *notified body* in het VK was gecertificeerd, inmiddels is gecertificeerd bij een *notified body* in een van de EU-lidstaten. Daarmee is een belangrijke zorg over het toezicht op medische hulpmiddelen als gevolg van het aflopen van de overgangperiode weggenomen. Fabrikanten en zorginstellingen worden opnieuw opgeroepen tot inventarisatie van hun afhankelijkheid van het VK en tot adequate voorbereiding, met als doel dat bedrijven tijdig voldoen aan Europese eisen van markttoelating.

Grenscontroleprocessen

Koninklijke Marechaussee (KMar)

Na het aflopen van de overgangperiode zullen Britse burgers bij de grensovergangen van de EU worden onderworpen aan een grondige controle in plaats van een minimale controle conform de Schengengrenscore. De duur van de grenscontrole van Britse burgers uit het VK zal hierdoor toenemen. Ook zal Nederland na het aflopen van de overgangperiode de passagiersgegevens van vluchten afkomstig uit het VK opvragen op basis van de API-richtlijn (Advance Passenger Information).⁶ De KMar heeft zich voorbereid op de uitgebreidere grenscontroles aan de grensdoorlaatposten en op de wijzigingen in de verwerking van passagiersgegevens ten gevolge van de terugtrekking van het VK uit de EU.

Ter voorbereiding op het einde van de overgangperiode neemt de KMar in samenwerking met de luchtvaart- en maritieme sector tevens operationele en infrastructurele maatregelen met het doel om negatieve effecten voor grenspassanten zoveel mogelijk te beperken. Daarbij gaat het onder andere om flexibele inzet van personeel en het verbeteren van de doorstroom van passagiers door ze te verdelen over de verschillende grensdoorlaatposten op de luchthaven. Niet alle ongunstige gevolgen zullen echter volledig kunnen worden opgevangen, zoals langere wachtrijen voor Britse burgers en andere derdelanders aan de grens. Voornoemde voorbereidingen zijn er evenwel op gericht de grenscontroleprocessen zo ordelijk en veilig mogelijk te laten verlopen.

Douane

In alle gevallen zal het VK na het aflopen van de overgangperiode geen deel meer uitmaken van de douane-unie en de interne markt, zodat sprake zal zijn van douaneformaliteiten voor goederenverkeer, inclusief reizigersbagage, tussen de EU en het VK. Dus ook als het lukt het om tot afspraken te komen, zal er na het aflopen van de overgangperiode veel veranderen. Hoe de situatie er vanaf 1 januari 2021 exact uit zal zien is nu nog niet precies bekend en daarom bereidt de Douane zich voor op het scenario met de grootste impact, namelijk dat er geen afspraken met

⁴ geneesmiddelen, medische hulpmiddelen, in vitro diagnostica en lichaamsmaterialen

⁵ op het oorspronkelijke overzicht van kritieke geneesmiddelen met een afhankelijkheid van het VK, dat 2019 door het CBG is opgesteld

⁶ Richtlijn 2004/82/EC van 29 april 2004 betreffende de verplichting voor vervoerders om bepaalde passagiersgegevens door te geven

het VK over het toekomstig partnerschap tot stand komen. De Douane heeft daarvoor de capaciteit uitgebreid met circa 930 FTE douaniers en IT-systemen en huisvesting aangepast. Met het oog op alle veranderingen is ook de communicatie richting het bedrijfsleven weer hervat. Zo is eind juli een brief gestuurd aan ruim 76.000 ondernemingen met de oproep zich voor te bereiden op het aflopen van de overgangperiode. Daarnaast informeert de Douane het bedrijfsleven ook via social media en andere campagnes over de stappen die zij nu al kunnen en moeten nemen om zich tijdig en zo goed mogelijk voor te bereiden. Deze communicatie zal in de loop van het najaar worden geïntensiveerd.

NVWA en andere landbouwgerelateerde keuringsdiensten

Na het aflopen van de overgangperiode zal onafhankelijk van de uitkomst van de onderhandelingen over het toekomstig partnerschap het derdelandenregime voor in- en uitvoer gaan gelden tussen de EU en het VK. Dit betekent (grens)controles bij invoer in specifiek ingerichte (private) inspectieposten, en exportcertificering bij export. Dit vergt (ingrijpende) aanpassingen en in bepaalde gevallen extra werklast voor het bedrijfsleven. Voor de NVWA en de andere landbouwgerelateerde keuringsdiensten betekent dit dat zij hun capaciteit hebben uitgebreid, zoals eerder aan uw Kamer is gecommuniceerd. De focus ligt momenteel op het behoud van de capaciteit en in een enkel geval nog het aanvullend werven/opleiden i.v.m. in aanloop naar het einde van de overgangperiode veranderende omstandigheden (bijv. bij natuurlijk verloop).

Voor de handel in levende dieren, levende producten en producten van dierlijke oorsprong geldt dat per direct na het aflopen van de overgangperiode dergelijke producten alleen nog via speciaal daarvoor ingerichte inspectieposten de EU kan binnenkomen (onderdeel van het derdelandenregime voor invoer). Voor producten van dierlijke oorsprong zijn in Nederland inspectieposten beschikbaar bij zowel lucht- als ferryhavens. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld zijn er momenteel geen inspectieposten voor levende dieren aanwezig in de Nederlandse ferryhavens. Dergelijke inspectieposten bestaan wel op de vliegvelden Schiphol airport en Maastricht Aachen airport. Dit betekent dat levende dieren voornamelijk alleen via het luchtverkeer direct in Nederland binnen kunnen worden gebracht. Het bedrijfsleven is verantwoordelijk voor de bouw en inrichting van inspectieposten en onderzoekt of een *business case* voor het inrichten van een inspectiepost voor levende dieren bij een ferryhaven haalbaar is. In lijn met eerdere inzet ondersteunt de minister van LNV hierin waar mogelijk. Meer informatie hierover volgt zodra hierover meer bekend is.

LNV staat verder in nauw contact met de NVWA en de andere landbouwgerelateerde keurings- en uitvoeringsdiensten over de stand van zaken m.b.t. de *readiness* voorbereidingen. Daarnaast biedt de NVWA nog altijd *serious games* aan voor het bedrijfsleven om ondernemers te helpen zich voor te bereiden op het aflopen van de overgangperiode.

Logistiek en Transport

Ferryterminals

Na het aflopen van de overgangperiode zullen er douaneformaliteiten gelden die mogelijk in en rondom de ferryterminals tot congestie kunnen leiden (Europoort, Rozenburg, Hoek van Holland, Vlaarding en IJmuiden). Rijkswaterstaat heeft met de betrokken gemeenten en ferrymaatschappijen afspraken gemaakt over het inrichten en gebruik van tijdelijke parkeerterreinen nabij de ferryterminals om congestie zo veel als mogelijk te voorkomen. Tevens coördineert Rijkswaterstaat verkeerscirculatieplannen met alle betrokken partners (gemeenten, provincies, ferrymaatschappijen, Douane, havenbeheerders, politie, KMar, NVWA, ILT en veiligheidsregio) die deelnemen aan de zogeheten Brexit Transport Tafel. Er is ook een Brexit Communicatie Tafel met alle bovengenoemde partijen met als doel eenduidig te communiceren en zo de boodschap(en) te versterken. Ten slotte is er het zogeheten ODB-Ferryoverleg tussen koepels van bedrijven en Douane met brede deelname vanuit de Rijksoverheid en de havenlogistieke sector (inclusief ferrymaatschappijen). Hierin vindt afstemming plaats over de voorbereidingen op het aflopen van de overgangperiode en de inzet op efficiënte afwikkeling van vervoersstromen (goederen en passagiers) van en naar het VK.

Met de private sector werken Douane en NVWA samen ten behoeve van het digitale Port Community System van Portbase, waardoor grensformaliteiten zoveel mogelijk vooraf en digitaal afgehandeld kunnen worden om de risico's van mogelijke congestie zoveel als mogelijk te beperken. In een gezamenlijke campagne *getreadyforbrexit.eu* worden stakeholders in binnen- en buitenland intensief geïnformeerd over hoe zij zich dienen voor te bereiden om na het aflopen van

de overgangperiode soepel via de Nederlandse ferryhavens te kunnen blijven handelen met het VK.

Luchtvaart – luchtverkeersrechten

Na het aflopen van de overgangperiode zal het VK geen deel meer uitmaken van de gemeenschappelijke EU-luchtvaartruimte. Het is momenteel nog onduidelijk of er een luchtvaartovereenkomst tussen de EU en het VK tot stand komt als onderdeel van het toekomstig partnerschap. Als het niet lukt om afspraken met het VK te maken over een luchtvaartovereenkomst, dan zal vliegverkeer niet meer mogelijk zijn op basis van EU wet- en regelgeving. Het kabinet zal samen met de EU opties verkennen om te voorkomen dat het vliegverkeer tussen de EU en het VK in dat geval zou stoppen.

Luchtvaart – luchtvaartveiligheid

Het is momenteel nog onduidelijk of een Bilateral Aviation Safety Agreement (BASA) tussen de EU en het VK tot stand komt als onderdeel van het toekomstig partnerschap. Als het niet lukt om afspraken over luchtvaartveiligheid te maken, zou dit kunnen leiden tot leveringsproblemen voor Britse vliegtuigonderdelen door het gebrek aan de juiste certificering. Hierdoor zou er een tekort aan bepaalde vliegtuigonderdelen kunnen ontstaan en zou er mogelijk EU operationele luchtvaartcapaciteit beperkt moeten worden. Het kabinet verkent samen met de EU opties om zulke tekorten waar nodig te voorkomen.

Luchtvaartsectorpartijen is daarnaast gevraagd personeelslicenties die zijn afgegeven door het VK om te zetten naar personeelslicenties afgegeven door een EU-lidstaat. Afhankelijk van de uitkomst van de onderhandelingen zouden de licenties afgegeven door het VK hun geldigheid namelijk kunnen verliezen.

Wegvervoer

Het is momenteel nog onduidelijk of er afspraken over markttoegang voor wegvervoer zullen worden gemaakt als onderdeel van het toekomstig partnerschap. Als het niet lukt om afspraken over markttoegang voor wegvervoer te maken, zal Nederlands vrachtverkeer van, naar, door of in het VK niet in de huidige omvang mogelijk zijn. Een tijdelijke noodoplossing is terugvallen op het CEMT-quotasysteem. De Nationale en internationale wegvervoer organisatie (NIWO) heeft hier met wegvervoerders reeds veelvuldig over gecommuniceerd en het ondernemersloket van 6 juli 2020 tot en met 14 augustus 2020 opengesteld, zodat vervoerders digitaal een aanvraag voor een CEMT-vergunning digitaal konden indienen. Het CEMT-systeem biedt echter onvoldoende capaciteit voor een structurele oplossing voor de totale vervoerstroombaan. Daarnaast is een CEMT-vergunning relatief duur voor wegvervoerders. Het kabinet beziet momenteel welke opties mogelijk zijn.

Zeescheepvaart

Ook of er afspraken over goederenhandel, maritieme diensten en een gelijk speelveld voor zeescheepvaart zullen worden gemaakt als onderdeel van het toekomstig partnerschap is nog niet duidelijk. Als het niet lukt om afspraken over maritieme diensten te maken, zal voor de zeescheepvaart de internationale regelgeving van onder meer WTO, ILO en IMO gelden, onder meer op het gebied van markttoegang, arbeidsomstandigheden, veiligheid, milieu en havenstaatcontroles. Reddingsoperaties op zee en onderlinge bijstandverlening zijn gebaseerd op internationale afspraken, zodat daarover geen nadere afspraken tussen EU en VK worden voorzien. De Commissie heeft verschillende relevante *readiness notices* gepubliceerd⁷ en de communicatie aan de sector is er onder andere op gericht om deze adviezen te implementeren.

Tevens is na een voorstel van de Commissie Verordening (EU) 2019/495 aangenomen tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1316/2013 om zeeverbindingen tussen de Ierse havens en de Franse, Belgische en Nederlandse havens aan de TEN-T kernnetwerkcorridor Noordzee-Middellandse toe te voegen. Het betreft hier een technische aanpassing waarmee helderheid wordt gegeven over de route van de corridor op het moment dat Verordening (EU) nr. 1316/2013 niet meer van toepassing is op het Verenigd Koninkrijk.

Interne veiligheid en dataverkeer

Het VK is een belangrijke partner in de Europese interne veiligheidssamenwerking en Nederland werkt als buurland nauw samen met het VK in de aanpak van criminaliteit en terrorisme. Het

⁷ DG MOVE [nota m.b.t. maritiem transport, dd. 04/06/2020](#); [DG MOVE nota m.b.t. maritieme veiligheid, 28/04/2020](#);

terugtrekkingsakkoord bevat op dit terrein voorzieningen waardoor vormen van samenwerking die voor het einde van de overgangperiode zijn gestart ook na die datum op een ordelijke manier kunnen worden afgerond. Voor nieuwe vormen van samenwerking zal de werkwijze echter afhankelijk zijn van te maken afspraken hierover in het kader van het toekomstig partnerschap. Bij het ontbreken van zulke afspraken zal deels kunnen worden teruggevallen op beschikbare multilaterale verdragen, zoals van de Raad van Europa. Voor een overzicht in dit verband verwijs ik u naar de Kamerbrief van het ministerie van Justitie en Veiligheid over de gevolgen van de Brexit voor justitie en veiligheid.⁸

De samenwerkingsvormen waarop kan worden teruggevallen zijn over het algemeen complexer en tijdrovender en vergen maatwerk. Op het terrein van politie en justitie is daarom een aantal aanvullende maatregelen genomen. Zo is de plaatsing van de zittende Nederlandse politieadviseur in het VK omgezet naar geaccrediteerd liaison en is per 1 november 2019 een tweede operationele liaison in het VK geplaatst. Vanuit de KMar is per maart 2020 tevens een operationele liaison geplaatst en per november 2019 een extra functionaris bij het Landelijk Internationaal Rechtshulpcentrum (LIRC). Het LIRC is tevens uitgebreid met enkele formatieplaatsen ter ondersteuning van Britse liaisons in Nederland en van Nederlandse liaisons in het VK. Ter voorbereiding op het wegvallen van het Schengeninformatiesysteem (SIS) in relatie tot het VK worden VK Interpolsignaleringen permanent verwerkt in het nationale opsporingsstelsel. Ook bij het OM, de FIOD en de afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS) van het ministerie van Justitie en Veiligheid zal er sprake zijn van extra druk op de werkzaamheden. Deze organisaties zullen net als politie en KMar de werklast monitoren en tevens mogelijke verschuivingen in trends van criminele fenomenen in de gaten houden.

Ten aanzien van de doorgifte van persoonsgegevens regelt het terugtrekkingsakkoord dat het bestaande Unierecht van toepassing blijft in het VK met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van betrokkenen buiten het VK, mits deze persoonsgegevens (a) onder EU-recht zijn verwerkt in het VK voor het einde van de overgangperiode, of (b) zijn verwerkt in het VK na het einde van de overgangperiode op basis van het terugtrekkingsakkoord, en tot het moment dat de Commissie besluit dat het VK een passend niveau van bescherming biedt door middel van het vaststellen van een adequaatheidsbesluit. Een dergelijk adequaatheidsbesluit zal dan de grondslag zijn voor de doorgifte en bescherming van persoonsgegevens. In de politieke verklaring is aangegeven dat de Commissie zo snel mogelijk na de terugtrekking van het VK uit de EU begint met de procedure voor adequaatheidsbesluiten zowel voor de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Verordening 2016/679) als de Richtlijn politie- en justitiegegevens (Richtlijn 2016/680). Dit met het oog op aanname voor het einde van de overgangperiode en voor zover het VK aan de toepasselijke voorwaarden voldoet. Deze beoordeling is momenteel gaande. Indien geen adequaatheidsbesluiten worden afgegeven voor het einde van de overgangperiode is het Unierecht voor de doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen van toepassing. De Autoriteit Persoonsgegevens biedt in afstemming met de European Data Protection Board (EDPB) meer informatie over deze mogelijkheden op haar website.⁹

Markttoegang en handel

Na het aflopen van de overgangperiode geschiedt de handel met het VK zoals met een ander derde land (d.w.z. sowieso douaneprocedures bij verkeer tussen VK en EU, met en zonder akkoord). Hoe de voorwaarden en procedures er uit gaan zien, hangt af van de inhoud van het toekomstig partnerschap met het VK. Het gaat dan om zaken als (phyto-)sanitaire maatregelen (SPS), technische handelsbelemmeringen (TBT), invoertarieven (incl. bijbehorende oorsprongsregels), intellectuele eigendomsrechten en bescherming van oorsprongsbenamingen. Zodra hierover meer duidelijk is zal de communicatie worden aangepast, o.m. via het Brexitloket. Voor bedrijven is hierbij van belang te beseffen dat zij in het geval van een akkoord zullen moeten voldoen aan de daarin overeengekomen preferentiële oorsprongsregels om gebruik te kunnen maken van de in het akkoord afgesproken tarieven. Mocht een product niet voldoen aan de preferentiële oorsprongsvereisten uit het akkoord dan geldt het WTO-importtarief.

In het terugtrekkingsakkoord zijn afspraken gemaakt over goederendie bij het aflopen van de overgangperiode reeds in de handel zijn gebracht. In het terugtrekkingsakkoord is afgesproken dat alle producten die in de EU en het VK in de handel zijn gebracht vóór het aflopen van de

⁸ Kamerstuk 23 987, nr. 302

⁹ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/nieuws/europese-toezichthouders-publiceren-nadere-toelichting-brexit>

overgangperiode in de handel mogen blijven en verder verhandeld mogen worden tussen de EU en het VK totdat ze de eindgebruiker hebben bereikt, uitgezonderd levende dieren, levende producten en producten van dierlijke oorsprong. Deze in de handel gebrachte goederen moeten wel blijven voldoen aan EU wet- en regelgeving, waaronder relevante bepalingen ten aanzien van het op de markt brengen en van de veiligheid van producten.

Zie voor de overige voorbereidingen op het gebied van markttoegang en handel de voorbereidingen van Douane, NVWA en de ferryterminals onder het kopje grenscontroleprocessen.

Overige onderwerpen

Financiële markten

De minister van Financiën heeft in aanloop naar het potentiële *no deal* moment van maart 2019, mede met het oog op de continuïteit van de dienstverlening op doorlopende derivatencontracten die VK marktpartijen zijn overeengekomen met in Nederland gevestigde marktpartijen, een tijdelijke vrijstellingsregeling voor in het VK gevestigde beleggingsondernemingen vastgesteld voor het geval dat er sprake zou zijn van een Brexit zonder terugtrekkingsakkoord.¹⁰ Deze vrijstellingsregeling is (nog) niet in werking getreden. Gegeven de extra tijd die financiële instellingen sindsdien hebben gehad om contracten aan te passen en/of activiteiten over te plaatsen, alsmede op basis van analyses van de toezichhouders, voorziet het kabinet voorsnog geen noodzaak om deze regeling na het einde van de overgangperiode alsnog in werking te laten treden. Op dit gebied dienen Britse instellingen en hun Nederlandse klanten – waaronder voor een belangrijk deel financiële instellingen - resterende voorbereidende stappen te zetten waar dat nog nodig is. Zie voor de overige voorbereidingen op het gebied van financiële dienstverlening de appreciatie van de mededeling van de Commissie in bijlage 2.

Energie

Het kabinet acht het van belang dat elektriciteit- en gashandel met het VK via de energieverbindingen voor elektriciteit en gas tussen NL en het VK (zogenoeten 'interconnectoren') doorgang kan blijven vinden. Eerder is daarbij het juridisch kader voor deze interconnectoren als aandachtspunt geïdentificeerd. Dat werd voorheen namelijk geregeld door Europese regelgeving voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas.¹¹ Deze richtlijnen boden geen juridisch kader voor interconnectoren met derde landen, wat het VK sinds het moment van terugtrekking is. Daarom is voortzetting van het juridisch kader voor deze interconnectoren geregeld in Artikel III en IV van de Brexit verzamelwet, evenals in de bijbehorende AmvB van de minister van Economische Zaken en Klimaat die sinds 01-02-2020 van kracht is.¹² Recentelijk is ook de Gaswet gewijzigd als gevolg van de gewijzigde Gasrichtlijn, die de eisen aan interconnectoren met derde landen gelijkstelt aan interconnectoren tussen EU-lidstaten. Tevens is middels artikel V van de verzamelwet de wet goedkeuring en uitvoering Markham-overeenkomst gewijzigd. Deze maatregelen zijn reeds sinds 01-02-2020 van kracht.

Het beeld is dat voorsnog geen verdere maatregelen op het gebied van energie noodzakelijk zijn. Wel houdt het kabinet nauw contact met stakeholders in de aanloop naar het aflopen van de overgangperiode.

Visserij

Voor het verkrijgen van toegang tot de Britse wateren is een akkoord nodig tussen de EU en het VK. Bij het uitblijven van een visserijakkoord hebben vissers uit de EU geen toegang meer tot de VK viswateren en andersom. De Europese Unie is exclusief bevoegd om dergelijke verdragen te sluiten dan wel tijdelijke mitigerende maatregelen in te stellen en hierover te overleggen met het VK. Nederland trekt nauw op met de meest betrokken visserijlidstaten. Daarnaast onderhoudt Nederland nauw contact met de visserijsector en de Commissie over de voortgang van de onderhandelingen en de verschillende scenario's en consequenties.

Justitiële samenwerking handelszaken

De justitiële samenwerking in handelszaken maakt geen onderdeel uit van de onderhandelingen

¹⁰ Dit heeft het kabinet gedaan middels een wijziging van het Besluit aangewezen Staten Wft en de Vrijstellingsregeling Wft. Zie ook Staatscourant 2019, 6943.

(<https://www.Rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/02/04/aanpassing-tijdelijke-vrijstellingsregeling-voor-britse-beleggingsondernemingen>)

¹¹ Richtlijn 2009/72 en richtlijn 2009/73.

¹² <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042110/2020-02-01>

over de toekomstige relatie. Voor de *readiness* voorbereidingen in dit verband verwijs ik u naar de appreciatie van de Commissiemededeling op dit onderdeel in bijlage 2.

d. Crisismanagement

Bij de voorbereidingen op een mogelijke *no deal* Brexit in de eerdere fase is interdepartementaal geoefend op het vlak van crisisbeheersing bij mogelijke verstoringen ten gevolge van de Brexit. Hierbij hebben experts uit verschillende disciplines samen met crisisexperts fictieve scenario's doorlopen om dilemma's aangaande verantwoordelijkheden, bevoegdheden, inhoudelijke tegenstrijdigheden en publieke opinie te inventariseren en te bespreken. Inmiddels is tijdens de Corona-crisis veel ervaring opgedaan binnen de nationale crisisstructuur. Op beide wordt voortgebouwd in voorbereiding op het aflopen van de overgangperiode en op eventuele versturende effecten die daarbij kunnen optreden, net als op alle ervaring en expertise op het gebied van crisisbeheersing bij een aantal vakdepartementen. Indien ernstige verstoringen na het aflopen van de overgangperiode zouden ontstaan, is de nationale crisisstructuur inzetbaar.

e. Overig

Naast de eerder genoemde voorbereidingen op het gebied van organisatie, beleid, communicatie en crisismanagement, bereidt het kabinet zich ook op andere manieren voor op het aflopen van de overgangperiode.

Wetgeving

Er is een wetsvoorstel in voorbereiding tot wijziging van de Verzamelwet Brexit en enkele andere wetten. Voorgesteld worden enkele technische bepalingen op het gebied van belastingen om uitvoering te kunnen geven aan het terugtrekkingsakkoord. Tevens worden enkele technische bepalingen voorgesteld om op het gebied van de zorgverzekeringen uitvoering te kunnen geven aan het terugtrekkingsakkoord en om, in het geval van geen akkoord over het toekomstig partnerschap met het VK, dezelfde mogelijkheden te hebben tot het treffen van maatregelen als op het gebied van de sociale zekerheid. Voorts wordt voorgesteld de toepassingsperiode van artikel X van de Verzamelwet Brexit aan te passen opdat het onder de strikte voorwaarden van dat artikel mogelijk zal zijn om gedurende een beperkte periode na het aflopen van de overgangperiode bij AMvB of ministeriële regeling af te wijken van de wet. De belangrijkste reden hiervoor is dat de juridische situatie ten gevolge van de Brexit pas na het aflopen van de overgangperiode wezenlijk zal veranderen voor burgers en bedrijven. Het wetsvoorstel wordt binnenkort aangeboden aan de afdeling Advisering van de Raad van State.

Samenwerking met Europese Commissie en andere Europese lidstaten

Nederland is gebaat bij een goede voorbereiding op het aflopen van de overgangperiode op zowel nationaal als EU-niveau. Wanneer actoren in andere EU-lidstaten zich onvoldoende voorbereiden op de veranderende situatie kan dit leiden tot logistieke problemen in Nederland vanwege onze geografische ligging ten opzichte van het VK. Het kabinet is de Commissie erkentelijk voor de coördinerende rol die zij speelt bij de voorbereidingen van alle lidstaten, zoals ook blijkt uit de appreciatie van de mededeling in bijlage 2. Tevens werkt Nederland samen met andere meest betrokken lidstaten, zoals België, Duitsland, Frankrijk en Ierland om de voorbereidingen op elkaar af te stemmen en ervaringen uit te wisselen. Dit zorgt er niet alleen voor dat Nederland de eigen voorbereidingen nog eens kritisch tegen het licht houdt, maar verstevigt tevens de contacten om bij eventuele grensoverschrijdende problemen vlot af te kunnen stemmen. Daarnaast zal dit najaar wederom actief informatie met andere lidstaten worden gedeeld over de veranderingen in logistieke processen in de ferryhavens na de overgangperiode, in nauwe aansluiting op de informatieverstrekking door private partijen.

Implementatie terugtrekkingsakkoord

Zoals eerder aan uw Kamer gemeld is een correcte en spoedige implementatie van de afspraken en juridische verplichtingen uit het terugtrekkingsakkoord door beide partijen van groot belang. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar de gemaakte afspraken over burgerrechten en over de Ierse grens. Het door het terugtrekkingsakkoord ingestelde gemengd comité houdt hier toezicht op. Het kabinet monitort de ontwikkelingen nauwgezet. Waar relevant hebben de nationale voorbereidingen voor de implementatie van het terugtrekkingsakkoord hun weerslag gevonden in de hierboven beschreven voorbereidingen.